

Jaarplan Bodem 2024 gemeente Emmen

Inhoudsopgave

1 Inleiding	Error! Bookmark not defined.
1.1 Aanleiding	2
1.2 Kader	4
1.3 Bestuurlijke afspraken Bodem en Ondergrond 2023-2030.....	5
2 Omgevingswet.....	6
2.1 Bodem en de Omgevingswet.....	6
2.2 Voorbereiding op de Omgevingswet.....	7
3 Specifieke uitkering Bodem.....	9
4 De projecten.....	10
4.1 Verschuiving operatie Spoed naar voorbereiding op Omgevingswet	10
4.2.1 Overdracht provincie gemeente.....	10
4.2.2 Informatiebeheer.....	10
4.2.3 Visie op bodem en ondergrond.....	10
4.2.4 Kennisontwikkeling en kennisdeling	11
4.3 Aanpak spoedlocaties.....	11
4.4 Nazorg-, en monitoringslocaties	12
4.5 Gebiedsgericht grondwaterbeheer.....	13
4.6 PFAS (Buitenproportionele opgaven).....	14
4.7 Verlengde Splitting, vml. Kleiduivenschietsbaan	15
4.8 Ontwikkelingen.....	15

Bijlagen:

Bijlage 1: Lijst met spoedlocaties (per 31-12-2023)

Bijlage 2: Verwachte uitgaven in 2024

Bijlage 3: Vangnetlocaties

Bijlage 4: Bedrijfslocaties

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Emmen voerde bodemtaken uit in het kader van de Wet bodembescherming, de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, de Woningwet en de Wet ruimtelijke ordening. Deze taken worden gecontinueerd, vanaf 1 januari 2024 onder de werking van de Omgevingswet. De taken hebben als doel het beschermen, benutten en herstellen van de bodem. De gemeente Emmen was bevoegd gezag Wet bodembescherming (Wbb) en daarmee is de gemeente Emmen verantwoordelijk voor de uitvoering van de verplichtingen in kader van de landelijke bodemsaneringsoperatie. Voor de uitvoering van deze verplichtingen worden rijksmiddelen beschikbaar gesteld. De gemeente Emmen stelde voor de uitvoering van de landelijke bodemsaneringsoperatie meerjarenprogramma's op, voor de duur van 5 jaar, waarin is aangegeven wat wij gaan doen en met welke middelen. Op 29 september 2016 heeft de gemeenteraad het laatste Meerjaren Uitvoeringsprogramma Bodem 2016 - 2020 vastgesteld. Het meerjarenprogramma was de basis voor de uitwerking in gedetailleerdere uitvoeringsjaarplannen.

Na 2020 is in verband met het uitstel van de inwerkingtreding van de Omgevingswet het uitvoeringsprogramma na 2020 voortgezet in het jaar 2021. In 2021 is gebleken dat ook in (een deel van) 2022 de Omgevingswet nog niet in werking zou zijn. Daarom werd 2022, net als 2021, een jaar waarin we voortbouwden en werkten conform het Meerjarenprogramma Bodem 2016-2020. Dit meerjarenprogramma was dan ook sturend voor het Jaarplan Bodem 2022. Het jaar 2023 was opnieuw een overgangsjaar naar de Omgevingswet.

Van groot belang voor de bodemtaken zijn de bestuurlijke afspraken Bodem en ondergrond en de verdeling van de (rijks-) bodemsaneringsmiddelen. Deze afspraken tussen het ministerie van I&W, IPO, UvW en VNG zijn in december 2022 bekrachtigd.

Na aanzienlijk uitstel gaan we er nu van uit dat de Omgevingswet per 1 januari 2024 in werking treedt. Vanwege de veranderingen die samenhangen met de Omgevingswet is dit jaarplan wederom meer dan sec een uitvoeringsplan. De veranderingen worden, evenals in het Jaarplan Bodem 2023, toegelicht in dit Jaarplan Bodem 2024. In het jaarplan zijn bovendien werkzaamheden opgenomen die betrekking hebben op de implementatie van de Omgevingswet.

Sinds 1 januari 2014 worden de uitvoeringstaken bodembeheer door de regionale uitvoeringsdienst, de RUD Drenthe, uitgevoerd. De gemeente Emmen blijft echter verantwoordelijk voor de realisering van de beleidsdoelen. Met een uitvoeringsgericht jaarplan worden afspraken gemaakt tussen de RUD Drenthe en de gemeente Emmen, met name over de uit te voeren projecten en de externe kosten die met deze projecten gemoeid gaan.

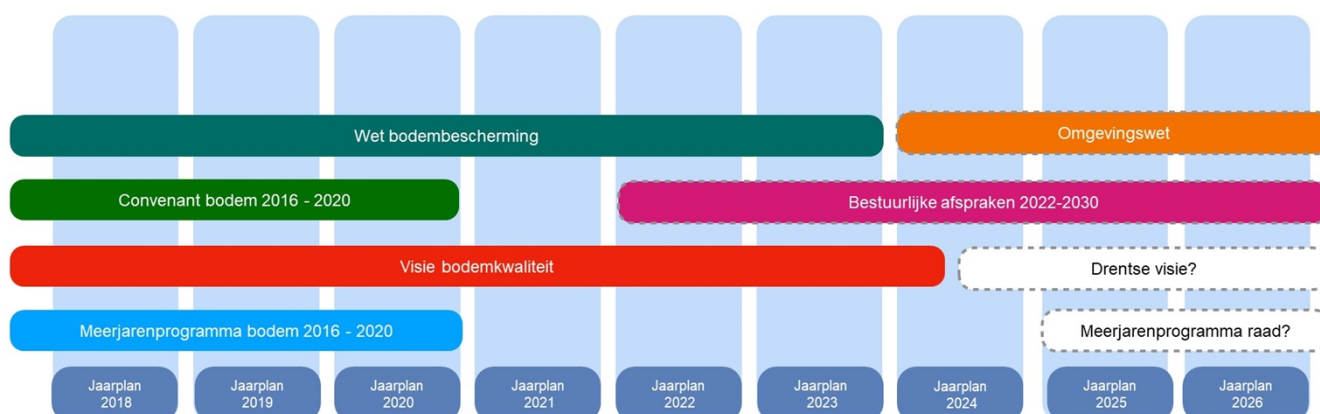
1.2 Kader

De gemeentelijke bodemnota geeft aan wat de gemeentelijke ambities zijn voor bodem en op welke wijze bodem wordt betrokken in de besluitvorming en uitvoering (wat).

In het Convenant Bodem en Ondergrond 2016–2020 zijn de afspraken vastgelegd met het rijk over de uitvoering en de daarvoor beschikbare middelen. Het Meerjaren uitvoeringsprogramma Bodem 2016 -2020 van de gemeente Emmen geeft op hoofdlijnen aan wat de gemeente Emmen tussen 2016 en 2020 ging doen, en met welke middelen, om de gemeentelijk ambities en de convenantverplichtingen te bereiken. Jaarlijks werd een gedetailleerder jaarplan opgesteld. Dit jaarplan was een uitvoeringsplan. Het jaarplan wordt opgevolgd door een jaarverslag. Het college van B&W kiest er voor, om voor het jaar 2024 het werken met een jaarplan bodem voort te zetten. Ook al omdat de rijksbijdrage voor de uitvoering (Tijdelijke regeling specifieke uitkering (Spuk) bodem) opnieuw voor één jaar wordt vastgesteld. Een meerjarige regeling is vanaf 2025 in vooruitzicht gesteld. Dan kan ook een antwoord worden gegeven op de vraag of het gewenst is binnen de gemeente Emmen te komen tot een meerjarige programmatische aanpak.

Na afronding van het meerjarenprogramma en alle vervolgacties zijn de historische verontreinigingen in de bodem en het grondwater niet verdwenen. De focus heeft gelegen op de spoedeisende locaties. Van de overige verontreinigde locaties wordt verwacht dat deze worden aangepakt bij (her-)ontwikkeling van die locatie, op een 'natuurlijk moment'.

Doordat saneringen, van zowel spoedeisende locaties als niet spoedeisende locaties, veelal functiegericht zijn uitgevoerd, zijn er nog steeds (rest)verontreinigingen aanwezig. Hiervoor is monitoring en nazorg nodig, soms eeuwigdurend. Daarnaast zijn er saneringen in gang gezet die weliswaar vorderen, maar nog niet voltooid zijn, zoals de sanering van het Gat van Reef, de zinkverontreiniging nabij Veenoord, of het betreft saneringen die niet een voorziene einddatum hebben (zoals beheersing VOCl pluimen Emmen centrum, sinds 2021 deel uitmakend van gebiedsgericht grondwaterbeheer Emmen). Met name dit grondwaterbeheer geeft langjarige sanering- en monitoringsacties.

1.3 Bestuurlijke afspraken Bodem en Ondergrond 2023-2030

Het ministerie van I&M en de koepelorganisaties van provincies, waterschappen en gemeentes hebben op 24 november 2022 bestuurlijke afspraken gemaakt (bekrachtigd december 2022) over de verbetering van de bodemkwaliteit, voor de periode 2023-2030.

<https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2022/12/21/bestuurlijke-afspraken-bodem-en-ondergrond-en-verdeling-bodemsaneringsmiddelen/bestuurlijke-afspraken-bodem-en-ondergrond-en-verdeling-bodemsaneringsmiddelen.pdf>

Deze afspraken bouwen voort op de eerdere convenanten tussen het rijk en de lagere bevoegd gezag Wbb overheden van 2010-2015 en 2016-2022 en de acties in de overgangsjaren 2021 en 2022.

In deze jaren is in Nederland hard gewerkt aan de verbetering van de kwaliteit van de bodem, in het bijzonder aan de aanpak van (spoedeisende) verontreinigingen. De lagere overheden (bevoegde gezagen Wbb) vervulden daarin een belangrijke rol en werden daarin gefaciliteerd door het rijk.

In een nog uit te werken samenwerkingsagenda gaan de overheden hun samenwerking continueren, aldus is besloten bij de bestuurlijke afspraken

In 2023 is hiervan een uitwerking gemaakt. Er is een samenwerkingsstructuur ingericht die gericht is op thema's van uiteenlopende aard. Zowel van organisatorische aard (voorbeelden: financiering/spuks, nazorg, monitoring, kennisinfrastructuur, samenwerken als één overheid), als meer inhoudelijke thema's (pfas vitale bodems, diepe plassen, bodemenergie) maar ook regelgeving (voorbeelden: implementatie EU bodemgezondheidswet, modernisering bodemregelgeving). De achterliggende intentie is te komen tot een meerjarige adaptieve samenwerkingsagenda met concrete afspraken gericht op herstel, bescherming en duurzame benutting van bodem en ondergrond. Het adagium dat "bodem en water sturend zijn" is inmiddels een bekend thema.

In de bestuurlijke afspraken is ook vastgelegd om de in gang gezette saneringsoperatie voort te zetten en te blijven ondersteunen. De praktijk heeft geleerd dat dit een lange adem vergt.

In de bestuurlijke afspraken wordt voorts ingezet op kennisontwikkeling en kennisdeling. Met de inwerkingtreding van de omgevingswet worden alle gemeentes bevoegd gezag voor de bodemtaken. Dat maakt de kennisontwikkeling en -deling van dit specialistische werkveld nog belangrijker.

Over de inzet van middelen is het volgende afgesproken als we ons focussen op de gemeente Emmen. De apparaatskosten voor de bodemtaken blijven vergoed. Tot dusverre €476.000 via een doeluitkering in het gemeentefonds. Voor de afronding van de spoedopgave blijven middelen beschikbaar. Hiervoor wordt de praktijk uit 2022 met specifieke uitkeringen (Spuk) gecontinueerd. Tot dusverre zijn dit jaarlijkse regelingen, die onderling verschillen. Voor 2025 is een meerjarige regeling aangekondigd. De afspraak is de spoedopgaven zo veel mogelijk voor 2030 af te ronden.

Voor buitenproportionele opgaven, eveneens via Spuk's, blijven middelen beschikbaar, zoals in 2021, 2022 en 2023 voor PFAS. Over de inzet van de beschikbare rijksmiddelen worden nog nadere afspraken gemaakt.

De gemeentelijke transitiekosten voor de Omgevingswet vallen buiten deze bestuurlijke afspraken bodem en ondergrond. Deze transitiekosten vallen onder het ministerie van BZK.

2 Omgevingswet

2.1 Bodem en de Omgevingswet

Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. De Wet bodembescherming (Wbb) gaat op in de Omgevingswet. De gevallen van verontreiniging van bodem en/of grondwater die Emmen heeft aangepakt onder de werking van de Wet bodembescherming (Wbb) en de beschikte maar nog niet aangepakte spoedlocaties blijven vallen onder het overgangsrecht van de Wbb. Overigens is van alle spoedlocaties de aanpak inmiddels gestart.

Met de inwerkingtreding is echter nog geen einde gekomen aan de aanpak spoedlocaties. Een aantal spoedlocaties zal nog in uitvoering zijn, een aantal spoedlocaties kent eeuwigdurende beheersing en/of monitoring. Daarnaast is het overgangsrecht Wbb van toepassingen op alle bodemlocaties die als ernstig en spoedeisend zijn beschikt, waarvoor een saneringsplan is ingediend, of waarvan de sanering in uitvoering is. Hiervoor blijft de gemeente Emmen verantwoordelijk als enerzijds initiatiefnemer en anderzijds bevoegd gezag. Kortom, voor de aanpak van de spoedlocaties zullen ook in 2024 en verder inzet en middelen benodigd blijven. Voor de spoedlocaties waar de gemeente Emmen zelf de uitvoering verzorgt, de zogenoemde vangnetgevallen, heeft de gemeente een langdurige verplichting de risico's van de bodemverontreiniging (grond en grondwater) te verwijderen, te verminderen of te beheersen, ondanks de veranderende rol die de provincie ten aanzien van grondwater krijgt.

De verantwoordelijkheid van Emmen geldt voor de aanpak per locatie, en in het bijzonder voor het gebiedsgericht grondwaterbeheer.

De overgang van Wbb naar Omgevingswet geschiedt niet helemaal beleidsneutraal. Waar nu nog de Wet bodembescherming de weg wijst hoe om te gaan met bodemverontreiniging, zal dit onder de Omgevingswet vooral bepaald worden door de gemeenten. De (gewenste) kwaliteit van de bodem zal door gemeenten in samenhang met andere aspecten van de leefomgeving en de daarbij benodigde bodemkwaliteit worden vastgesteld. Dat betekent een belangrijke verandering voor de praktijk.

De nieuwe regels voor bodembescherming zijn opgenomen in de Aanvullingswet Bodem en het Aanvullingsbesluit Bodem. Het Rijk regelt een klein aantal activiteiten met betrekking tot de bodem en geeft een beperkt aantal "bruidsschatregels" mee voor bodem. De gemeente moet nadenken welke decentrale regels ze voor bodem gaat opnemen, tot dan gelden de algemene- en bruidsschatregels. De belangrijkste veranderingen:

- verschuiving van sanering van een geval van bodemverontreiniging naar integraal gebiedsgericht beheer van de leefomgeving en regulering van activiteiten.
- verschuiving van sanering om milieu-hygiënische redenen naar integrale afweging op lokaal niveau.
- minder voorschriften, meer algemene regels, met ruimte voor lokaal maatwerk:
- de positie van de zorgplicht verandert en is verankerd in zowel de (deels) van kracht blijvende Wbb, de Omgevingswet, Omgevingsbesluit en Besluit activiteiten leefomgeving Er is daarbij onderscheid in algemene zorgplicht en specifieke zorgplicht.
- Meer ruimte voor (lokaal) maatwerk door aanwijzen gemeenten als bevoegd gezag voor grond. De Provincie blijft echter verantwoordelijk voor het grondwater vanuit de optiek van andere Drentse gemeentes. Vanuit Emmen's perspectief gaan bevoegdheden over naar de provincie (uitgezonderd locaties die onder het overgangsrecht vallen zoals het gebiedsgericht grondwaterbeheer Emmen). Hiermee treedt een verschuiving op van centraal gereguleerde aanpak naar vergroting van de lokale bestuurlijke afwegingsruimte én een stimulans om als gemeenten met de provincie intensiever samen te werken op het gebied van grondwaterkwaliteit. Over de exacte taken op het gebied van bodem en de

afbakening van rijkstaken, provinciale taken en gemeentelijke taken vindt nu nog overleg plaats tussen de ministeries, IPO en de VNG. De praktische uitwerking daarvan zal in de interbestuurlijke adaptieve samenwerkingsagenda een plek krijgen, is onze verwachting.

Binnen de chemische bodemkwaliteit zal de aandacht zich zeker richten op de zogenoemde 'nieuwe' stoffen. De PFAS problematiek is daar een voorbeeld van. Verder zien we dat naast chemische bodemkwaliteit ook steeds meer aandacht voor andere kwaliteiten van de bodem zoals: draagkracht, biologische kwaliteit, structuur, chemisch en biologisch evenwichten, potentie voor WKO en dergelijke. Veelal vanuit de rol die de bodem en de ondergrond kunnen vervullen bij maatschappelijke opgaven als energietransitie, klimaatadaptatie en zoetwaterbeschikbaarheid. Hoe met deze vraagstukken wordt omgegaan en hoe met nieuwe verontreiniging van de bodem of grondwater wordt omgegaan is (ten dele ook) een beleidsvraag voor de gemeente Emmen. Hoe daaraan invulling wordt gegeven wordt nader voorbereid, mede ingegeven door de kamerbrief 'water en bodem sturend' van november 2022. De mate van beleidsvrijheid/-plicht staat nog niet helemaal vast. Zowel Provincie, gemeente als waterschap(pen) spelen hierin een rol.

2.2 Voorbereiden op de Omgevingswet

Emmen nam deel aan de werkgroep die onder aansturing van het OPD zorgt voor de voorbereidingen om bodemtaken uit te voeren onder de werking van de Omgevingswet. Een deel van de projecten raakt Emmen niet direct omdat Emmen nu ook al bevoegd gezag is onder de Wet Bodembescherming en daarmee in afwijking van andere Drentse gemeenten niet een nieuwe rol krijgt. Wat Emmen wél uniek maakt is dat de verantwoordelijkheid voor de grondwaterkwaliteit van locaties/gebieden die *niet* onder het overgangsrecht vallen, verschuift van de gemeente naar de provincie. Bij andere Drentse gemeenten speelt dit niet, omdat zij geen bevoegd gezag Wbb zijn/waren (zie ook 3.2 over o.a. resterende grondwaterverontreinigingen).

De voorbereiding op de Omgevingswet en de deelname aan meerdere gezamenlijke acties met andere overheden hebben in 2023 geleid tot een aantal projecten in het Jaarplan Bodem 2023, specifiek voor Emmen. Deze staan hieronder kort opgesomd, en worden verderop toegelicht.

De volgende projecten zijn uitgevoerd als voorbereiding op de Omgevingswet:

- Taakverschuivingen en kosten. De overgang van provincie naar de andere Drentse gemeenten is qua werkzaamheden en kosten in beeld gebracht. Emmen bracht de overgang naar de provincie (watertaken) in beeld.
- Bodeminformatiebeheer. Verder door ontwikkelen van een in 2022 aangeschaft BIS. Dit BIS is gevuld en de kwaliteit van de informatie verbeterd. Nu is het nog voor intern gebruik. In 2024 moet dit toegankelijk worden voor de deelnemers/gemeenten en pas daarna wordt het open gesteld voor een ieder.
- Actualisatie bodembeleid/gezamenlijk bodembeleid. De ontwikkeling van een gedeelde visie op de bodemtaken. Deze kan de onderlegger zijn voor nieuw (gezamenlijk?) beleid. Voor Emmen zou dit de actualisatie van beleid inhouden.
- Opstellen regels t.a.v. bodem in het omgevingsplan. Ook wel bekend onder de naam: blauwdruk bodemregels. Deze zijn Drenthe-breed geformuleerd. Het betreft regels over bouwen op verontreinigde grond, graafwerk, saneren van bodem, opslag en toepassen van grond en toepassen van bouwstoffen.
- Provinciaal beleid, voortbouwend op VONDST en de kamerbrief Water en Bodem sturend. Na een pilot van de gebiedsgenese in Midden Drenthe is begin 2023 samen met de provincie, mede aan de hand van de bevindingen en aan de hand van Water en Bodem sturend, verkend op welke manier hier concrete invulling aan wordt gegeven. De provincie heeft eind 2023 een start gemaakt met concrete verkenning van ondergrondthema's en hoe deze thema's vanuit de invalshoek 'water en bodem sturend' een invulling

kunnen geven aan het integraal werken volgens water en bodem sturend. Aan gemeenten en de RUD wordt hiervoor in 2024 input gevraagd.

- Landelijke en regionale samenwerking en informatiedeling
 - samenwerking in het OPD (Overlegplatform Drenthe voor de invoering van de omgevingswet)
 - Deelname RUD aan IPO werkgroep overdracht en ervaringen inbrengen in Drenthe.
 - Deelname aan landelijke werkgroep Bodem in Omgevingsplan, waar (voorziene) knelpunten in de algemene regels ten aanzien van Bodem en Overgangsrecht wordenesignaleerd en waar oplossingen en wijzigingen worden aangedragen.
 - Pilot Regionaal schakelpunt bodem en ondergrond (zie onder 3.2.4 kennisdeling).
- Deze acties worden voortgezet in 2024.

3 Specifieke uitkering Bodem

De Rijksoverheid heeft voor de jaren 2021 t/m 2023 een “Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem” in het leven geroepen. Deze specifieke uitkeringen (SPUK) waren subsidieregelingen voor buitenproportionele opgaven. De regelingen waren open gesteld voor bevoegde gezagen ingevolge de Wbb. Het waren regelingen die van jaar tot jaar veranderden. Bij toekenning gold een uitvoeringstermijn van meestal 3 jaar.

De regeling is bedoeld voor buitenproportionele opgaven m.b.t. loodverontreinigingen en om PFAS problematiek op te kunnen pakken. Daarnaast was het een middel om een deel van de kosten voor historische spoedopgaven en gebiedsgericht grondwaterbeheer te financieren. De Gemeente Emmen heeft diverse SPUK uitvragen gedaan en gehonoreerd gekregen. De projecten die (soms deels) middels het SPUK spoor zijn gefinancierd zijn:

- Bodemsanering Heldenhof Emmen (PFAS verontreiniging t.p.v. oude brandweerkazerne). Een sanering van grond is uitgevoerd. Een test naar afbraak en transportroutes van PFAS is in 2023 eveneens afgerond. In 2023 geeft grondwateronderzoek op deze locatie plaatsgevonden
- Historisch en veldonderzoek aandachtslocaties PFAS. Betreft onderzoek naar mogelijk PFAS verdachte locaties in woongebieden of ter plaatse van grondwaterbeschermingsgebieden. Bedoeld om uit te sluiten dat er locaties zijn waar humane risico's als gevolg van PFAS aanwezig zijn.
- Zincoat (historische opgave, zie bijlage 3 Vangnetlocaties)
- Gat van Reef (historische opgave zie bijlage 3 Vangnetlocaties)
- Gebiedsgericht grondwaterbeheer (historische opgave, VOCI zie bijlage 3 Vangnetlocaties)
- PFAS onderzoek blusplaatsen (Buitenproportionele opgaven)

Bij het rijk zijn in 2021, 2022 en 2023 SPUK aanvragen ingediend. Voor 2023 betrof het een aanvraag van € 498.190,--. Hiervan is € 386.206,75 gehonoreerd. Een aanvullende SPUK aanvraag van € 61.983,25 is afgewezen vanwege uitputting van het budget. Deze al eerder toegekende rijksbijdragen vormen deels de financiële dekking voor projecten in dit jaarplan Bodem 2024.

Qua bedrijfsvoering is het werken met de Spuks bodem een uitdaging. Pas in loop van het kalenderjaar wordt duidelijk welke dekking er bestaat uit rijksmiddelen voor het lopende jaarplan Bodem. Om die reden worden de rijksbijdragen enigszins behoedzaam geraamd. Bij een meevallende rijksbijdrage betekent dat een geringer beroep op de Reserve Bodemsanering dan voorzien in het jaarplan.

Rond april/mei 2024 wordt de SPUK regeling voor 2024 bekend gemaakt. Naar verwachting wordt dit een meerjarige regeling.

Zekerheidshalve gaan wij er in dit jaarplan van uit dat voor de projecten die binnen de scope van de SPUK kunnen vallen circa 60% middels dit SPUK spoor worden gefinancierd. In de loop van 2024, na het bekend worden van de Spuk Bodem 2024 e.v. is het wenselijk binnen gemeente Emmen te beraden op een programmatische meerjarige aanpak.

4 De projecten

4.1 Verschuiving van operatie Spoed naar voorbereiding op Omgevingswet

In 2023 is de aanpak van spoedlocaties verder gecontinueerd en waar mogelijk afgerond. Voor alle locaties is gestart met uitvoering. Daarnaast wordt verder gewerkt aan implementatie van de Omgevingswet, in de vorm van aanpassen van processen, formulering van (bodem)beleid en afstemming met de provincie vanwege verschuiving van taken. Verreweg de meeste projecten betreffen een continuering of afronding van projecten die eerder in gang zijn gezet.

4.2 Toelichting projecten voorbereiding Omgevingswet

4.2.1 Overdracht provincie - gemeente

De grondwatertaken die Emmen had onder de Wet bodembescherming vallen met het van kracht worden van de Omgevingswet onder de bevoegdheid van de Provincie Drenthe, met uitzondering van de zaken die onder het overgangsrecht vallen.

Het gebiedsgericht grondwaterbeheer (GGB) is het meest in het oog springende geval wat bij Emmen blijft in het kader van het overgangsrecht. Daarnaast blijven de spoedlocaties en lopende saneringen onder bevoegd gezag van gemeente Emmen vallen. Ook blijft Emmen zelf verantwoordelijk voor de uitvoering van een deel van deze saneringen, onder andere 1^e Kruisdiep Nieuw-Weerdinge (Gero) en Boerdijk 32 Veenoord (Zincoat).

In 2022 is een project uitgevoerd om de verontreinigingen van grondwater in Emmen in beeld te brengen, inclusief oude gesaneerde verontreinigingen; om helder in beeld te brengen welke zaken onder het bevoegd gezag van Emmen blijven dan wel welke over kunnen gaan naar de provincie. Het betreft in hoofdzaak zogenaamde resterende grondwaterverontreinigingen, die wél historisch zijn, maar niet onder het overgangsrecht vallen. In 2023 zijn nadere afspraken gemaakt over de overdracht van bevoegdheden van de Gemeente Emmen en de Provincie Drenthe voor wat betreft de resterende grondwaterverontreinigingen. Deze afspraken komen in 2024 tot uitvoering.

4.2.2 Informatiebeheer

Er wordt steeds meer gevraagd van de digitale informatievoorziening. De digitale informatievoorziening is noodzakelijk om snel en juist gebruikers en belanghebbenden te kunnen informeren. Er is een toenemende vraag van derden naar bodeminformatie. Voor de deelnemers in de RUD is het gewenst om zelf ook beter de informatie te ontsluiten. En de Omgevingswet stelt bovendien eigen eisen aan het bodeminformatie systeem (BIS). Daarom heeft de RUD in opdracht van gemeente Emmen en Provincie Drenthe in 2022 NAZCA aangeschaft. In 2023 is dit BIS operationeel geworden en continue beheerd en verbeterd. Vanaf 2024 wordt dit BIS en het daarbij horende beheer door alle Drentse gemeenten samen gefinancierd. Het BIS staat nu nog ter beschikking van de RUD Drenthe en deelnemers. In 2024 wordt het ook voor de deelnemers opengesteld en kort daarna ook voor externen, met aandacht voor privacy, aansprakelijkheden en detailniveau van presentatie van de achterliggende data.

4.2.3 Visie op bodem en ondergrond

Een onderdeel voor een goede voorbereiding op de Omgevingswet is een gemeentelijke visie op de bodem en ondergrond. De VNG heeft in 2016 uitgesproken dat iedere gemeente in Nederland voor de inwerkingtreding deze moet hebben vastgesteld. De visie is bepalend voor de verdere uitwerking tot concrete regels in het omgevingsplan. Die oproep van de VNG is niet gerealiseerd.

In 2022 is de brief Water en Bodem sturend vanuit het ministerie van IenW aan de Tweede Kamer verstuurd. Deze brief biedt handvatten, afspraken en keuzes hoe om te gaan met ruimtelijke ordening en water en bodem als sturend principe daarin. Gemeenten wordt impliciet gevraagd aan te sluiten bij rijksprogramma's en provinciale programma's. In 2023 zijn met medewerking van de RUD Drenthe hier bijeenkomsten met provincie, waterschappen en gemeenten voor georganiseerd. De ontwikkeling zet zich voort in 2024 en de gemeente Emmen zal daar actief in participeren. En waar nodig zal de RUD mede namens de gemeente Emmen optreden.

Eind 2023 is een start gemaakt met de omgevingsvisie, waarbij vanuit gemeente Emmen en RUD Drenthe input is geleverd met onder andere water en bodem sturend als onderwerp. Bodemgebruik, kwaliteit en benutting voor maatschappelijke opgaven in de fysieke leefomgeving krijgen hierin een plaats. In 2024 krijgt dit verder vervolg.

Een werkgroep verbonden aan het OPD verkent in 2023 en 2024 de effecten van de Bruidsschat van de Omgevingswet. Daarin wordt ook een verkenning gedaan naar nadere gezamenlijke beleidsvorming. Als deze ontwikkeling stagneert, komt gemeente Emmen voor de keus of het actualisatie van het eigen beleid en de invulling van de nieuwe beleidsvrijheden zelf ter hand gaat nemen.

4.2.4 Kennisontwikkeling en kennisdeling

In het kader van kennisontwikkeling en kennisdeling, conform het convenant bodem en ondergrond uit 2016, neemt de RUD deel aan landelijke en regionale werkgroepen. Dat doet de RUD samen met andere overheden. Zo neemt de RUD deel aan de VNG werkgroep bodem (WEB) en andere kennisnetwerken zoals bijvoorbeeld de 'grondwaterprofessionals'. Om de kwaliteit van taken te borgen en te verbeteren wordt deelgenomen aan de kwaliteitsimpuls bodembeheer. Een concrete actie is bijvoorbeeld de jaarlijkse regionale bodemdag die de gemeente Emmen samen met de gemeentes Groningen en Leeuwarden en de provincies Friesland, Groningen en Drenthe laat organiseren.

Emmen neemt deel aan de ontwikkeling van een "regionaal schakelpunt bodem". Dit is een project van de rijksoverheid, IPO en VNG om de samenwerking in de regio en tussen de overheden te versterken en een landelijk én regionaal actief platform voor kennisdeling op te zetten. In 2022 is een pilot gestart met ondersteuning van het VNG, in 2023 is dit met een grotere mate van zelfstandigheid gecontinueerd. Het organisatorische zwaartepunt ligt bij de RUD Drenthe. De pilot heeft geresulteerd in het zichtbaar element daarin: Kenniscafé Leefomgeving. In het Kenniscafé worden op basis van actualiteit informatiebijeenkomsten gehouden. Het betreft kennisvragen die raken aan bodem en ondergrond en de overkoepelende maatschappelijke opgaven. Zowel inhoudelijk als over wat bijvoorbeeld nieuwe wetgeving betekent voor gemeenten, waterschappen en provincie. Diverse beleidsvelden worden aan elkaar gekoppeld. De betrokkenheid bevordert kennismaking tussen de diverse beleidsvelden en stimuleert samenwerking. Gemeente Emmen heeft in 2023 het Kenniscafé Leefomgeving, editie bodemdaling mede georganiseerd. In 2024 willen we hier op een vergelijkbare manier mee doorgaan en waar nodig dit mede organiseren.

Ten slotte is een kennisproject geïnitieerd rondom saneringslocatie Gat van Reef. Het betreft een pilot voor inzet van bomen voor geohydrologische beheersing en grondwaterzuivering als één van de eerste locaties in Nederland. Hierover meer in bijlage 3 'vangnetlocaties'. In 2023 is dit gestart, in 2024 krijgt dit vervolg.

4.3 Aanpak speedlocaties

Belangrijk onderdeel van de eerdere convenantafspraken was de aanpak van de speedlocaties. Voor de speedlocaties zijn de volgende afspraken gemaakt:

- Speedlocaties dienen voor eind 2016 te zijn vastgesteld (is voldaan);
- Speedlocaties waar humane risico's aanwezig zijn dienen voor eind 2016 te zijn gesaneerd dan wel de risico's beheerst (is voldaan);

- Nieuwe spoedlocaties dienen voor eind 2016 (of zo spoedig mogelijk daarna) te worden vastgesteld door middel van een beschikking ernst en spoed (is voldaan);
- Bij alle spoedlocaties dienen eind 2020 de actuele risico's te zijn gesaneerd dan wel door middel van tijdelijke beveiligingsmaatregelen te worden beheerst (is aan voldaan);
- Voor 2020 de hoofdlijnen van een gebiedsgericht grondwaterbeheer te zijn vastgelegd (gebiedsplan in 2021 vastgesteld en in uitvoering);
- De nazorgmaatregelen die plaatsvinden op gesaneerde locaties met restverontreiniging worden zoveel mogelijk (op verantwoorde wijze) beëindigd dan wel verlaagd. Dit betreft een doorlopend aandachtspunt voor alle lopende saneringen. Alleen waar mogelijk wordt de nazorg afgebouwd.
- Afronding dient zo veel mogelijk plaats te vinden voor 2030.

De voortgang van de aanpak van de spoedlocaties past binnen de bestuurlijke afspraken bodem 2023-2030.

De afgelopen jaren zijn veel locaties gesaneerd dan wel beheerst. Binnen de gemeente Emmen zijn ter plaatse van alle spoedlocaties maatregelen getroffen. De locaties zijn ofwel gesaneerd, of de (langlopende) sanering is in uitvoering. In bijlage 1 zijn de betreffende spoedlocaties en hun status weergegeven.

De spoedlocaties kunnen op basis van wie verantwoordelijk is voor de aanpak onderverdeeld worden in bedrijfslocaties en vangnetgevallen. Spoedlocaties binnen het segment bedrijfslocaties dienen door de bedrijfseigenaar zelf te worden onderzocht en gesaneerd. Vangnetlocaties zijn locaties die benoemd zijn als spoedlocaties, waarbij het niet meer mogelijk is om een eigenaar daar op aan te spreken. Onderzoek en sanering van vangnetlocaties worden door de gemeente Emmen uitgevoerd. Om knelpunten op te lossen zet de gemeente Emmen in specifieke gevallen ook middelen in bij bedrijfslocaties of wordt aangestuurd op afkoop door probleemeigenaren waarna Emmen zelf de uitvoering ter hand neemt. In bijlage 3 en 4 zijn korte toelichtingen opgenomen van respectievelijk de vangnetgevallen en de bedrijfslocaties.

4.4 Nazorg- en monitoringslocaties

Na uitvoering van sanering is soms nazorg nodig. De nazorg kan bestaan uit het in stand houden van leeflagen en afdekkingen, het in stand houden van beheersvoorzieningen, monitoringsverplichtingen of anderszins. In een aantal gevallen zijn deze nazorgverplichtingen eeuwigdurend. Doelstelling is de nazorg waar mogelijk af te bouwen.

Daarnaast zijn er locaties die vanwege een grondwaterverontreiniging monitoringsverplichtingen hebben opgelegd gekregen. Hier is niet gesaneerd, maar in het verleden is wel besloten dat de verontreinigingen uit voorzorg aandacht verdienen. In een aantal gevallen is deze verplichting waarschijnlijk onder toekomstige wetgeving niet meer noodzakelijk, zijn de risico's binnen het huidige of toekomstige afwegingskader door voortschrijdend inzicht acceptabel en kan de verplichting tot monitoring mogelijk worden beëindigd.

In 2020 is een project gestart om de nazorg in beeld te brengen. In 2020 is daarvoor een selectie gemaakt van circa 30 locaties. Gedurende de afhandeling / beoordeling op het moment dat de eerstvolgende monitoringsrapportage van deze locaties wordt ingediend wordt beoordeeld of verdere monitoring of actieve nazorg noodzakelijk is. Risico's en in beschikking opgelegde voorschriften zijn hierbij leidend. De monitoringen vinden veelal laagfrequent plaats (tot ca 1 x per vijf jaar). Een tijdspad van circa vijf jaar vanaf 2021 is realistisch om voor alle 'langskomende locaties' een keuze te maken.

4.5 Gebiedsgericht grondwaterbeheer

Vanaf januari 2021 is GGB Emmen van kracht. Binnen het GGB gelden voor een deel van het grondgebied van Emmen aparte regels die het eenvoudiger mogelijk maken de bodem (het grondwater) te benutten, zijn betere afspraken gemaakt over bescherming en vindt gestage kwaliteitsverbetering plaats. De gebiedspartners zijn:

- Gemeente Emmen (tevens gebiedsbeheerder)
- Provincie Drenthe
- Waterschap Vechtstromen
- De WMD
- GETEC PARK (voorheen Emmtec)

Een van de meest dominante taken binnen het GGB is de beheersing van twee grondwaterverontreinigingen met vluchtige chloorkoolwaterstoffen (VOCI) die vanuit het centrum zich langzaam richting de gebiedsgrens bewegen. Direct buiten de gebiedsgrens is de drinkwaterwinning Noordbargeres van de WMD gelegen.

In 2023 heeft GGB in het teken gestaan van het in gebruik nemen van de in 2022 aangepaste beheersing om de VOCI pluimen af te vangen. De aanpassing was gericht op de zuidelijke van de twee pluimen. Daar was namelijk 'doorslag' langs de beheersing aan de orde. Daarnaast is nadrukkelijk verbinding gezocht met de grondwaterkwaliteit nét buiten het GGB gebied, namelijk in het grondwaterbeschermingsgebied, horend bij de drinkwaterwinning Noordbargeres van de WMD.

Uitvoerend bestond het GGB uit monitoring van de VOCI pluimen en het in stand houden, operationeel houden van de beheersonttrekking van beide VOCI pluimen. In 2023 heeft monitoring plaatsgevonden om de werking van de uitgebreide beheersing te onderzoeken. Zowel op kwalitatief als op geohydrologisch vlak. In 2024 krijgt dit een vervolg. In 2023 is met name bij de noordelijke pluim geconstateerd dat mogelijk ook hier de beheersing onvoldoende effectief is. Enerzijds door technische mankementen aan het systeem, waarvoor in 2023 reeds actie is ondernomen, anderzijds vanwege eventuele andere 'aanstroomroutes' van de verontreiniging, waardoor deze niet volledig wordt afgevangen. In 2024 wordt hier verder onderzoek naar gedaan, om voor te sorteren op een mogelijk uitbreiding van het beheerssysteem in 2025.

Naast de monitoring van de VOCI pluimen is in 2023, samen met de Provincie Drenthe de kwaliteit van het diepe grondwater in het beheersgebied verder in beeld gebracht. Dit is gedaan in samenwerking met 'Programmagroep Winning Noordbargeres'. Hiervoor zijn in 2022 centraal in het beheergebied, in de omgeving van een 'waterscheiding' tussen de twee meest dominante onttrekkingen (GETEC en WMD, tevens gebiedspartners GGB) meetpunten geplaatst. Deze zijn in 2023 nogmaals bemonsterd, samen met meerdere meetpunten verspreid in Emmen, vanaf de WMD (westelijk) tot voorbij het industriegebied (oostelijk). Onderzoek vond plaats middels een brede screening van (nieuwe-/zeer zorgwekkende) stoffen samen met zogenaamde effectmetingen. De resultaten zijn eind 2023 bekend geworden en geven aan dat de aanwezigheid van een waterscheiding niet vanzelfsprekend is of dat deze waterscheiding niet altijd aanwezig is geweest. Verontreinigingen van diverse (industriële) aard zijn zowel aanwezig in het industriegebied/GETEC als nabij de WMD. Hier wordt in 2024 vanuit Programmagroep Winning Noordbargeres verder vervolg aan gegeven. Hiervoor wordt vanuit dat programma onderzoek verricht. Vanwege de koppeling met GGB Emmen is ook in het jaarplan Bodem 2024 hier deels in voorzien.

Ten slotte is in 2023 samen met de WMD gestart met een informatiesysteem om kwaliteitsgegevens van het GGB en van de WMD te bundelen. Zo kunnen gebiedspartners een gedeelde dataset bouwen en raadplegen om

de kwaliteit van het grondwater te volgen en te reageren op aankomende veranderingen in grondwaterkwaliteit. In 2024 wordt dit verder uitgebouwd.

4.6 PFAS (Buitenproportionele opgaven)

Voor buitenproportionele opgaven zijn drie projecten die vanaf 2023 plaatsvinden op basis van al eerder toegekende rijksbijdragen (zie ook 2.4).

1. Verkennend bodemonderzoek aandachtslocaties PFAS.
2. Grondwateronderzoek PFAS Heldenhof (Buitenproportionele opgaven)
3. PFAS onderzoek Brandweer oefenlocaties (Buitenproportionele opgaven)

Historisch onderzoek PFAS aandachtslocaties

Het project is in 2022 gestart en heeft een doorlooptijd van maximaal drie jaar. Eind 2022 zijn de resultaten van het historisch onderzoek opgeleverd. Resultaat is dat voor geen enkele locatie reden is aan te nemen dat er humane risico's aanwezig zijn. Deze aanname gaan we in 2023 toetsen met een veld- en lab- onderzoek op een deel van de locaties. Er zijn zes locaties historisch onderzocht. In totaal drie locaties zijn voor veldonderzoek geselecteerd. Eén daarvan is in 2023 onderzocht (een vrij grote locatie) de andere twee (kleinere) volgen direct aansluitend.

Grondwateronderzoek Heldenhof

Middels een deelsanering is in 2021 een PFAS verontreiniging in de grond gesaneerd door de gemeente Emmen. Ook het grondwater bevat PFAS. Dit is met beperkt onderzoek reeds vastgesteld. Nadien zijn bovendien de normen voor PFAS in grondwater naar beneden bijgesteld.(aangescherpt) Hoe de actuele concentraties zich verhouden tot de normen is in 2023 onderzocht. Duidelijk is geworden dat er daadwerkelijk PFAS aanwezig is in het grondwater, in concentraties die de normen overschrijden. Nabij de locatie is tevens een drinkwaterwinning gelegen. Ook hier wordt (in veel mindere mate) PFAS aangetroffen. Daarom wordt de kwaliteit van het grondwater voor wat betreft PFAS op diverse plaatsen rondom deze locatie richting de drinkwaterwinning in 2024 verder onderzocht.

PFAS onderzoek voormalige Brandweer oefenlocaties

Brandweer oefenlocaties zijn hoog-risico locaties met betrekking tot een verontreiniging met PFAS. De locaties worden gebruikt om te oefenen met schuimblusmiddelen. Tot voor kort waren die middelen PFAS-houdend. In Emmen zijn enkele locaties aanwezig waar dergelijke oefeningen werden en worden gehouden. De locaties betreffen bedrijfslocaties. Op grond van Wbb artikel 55 ab zijn bedrijven verplicht onderzoek te verrichten indien er een verdenking van verontreiniging bestaat. Door middel van dit onderzoek willen wij een mogelijke verdenking bevestigen of verwerpen. In een vervolgtraject zal, indien nodig, een vervolgonderzoek plaatsvinden en worden maatregelen geformuleerd en uitgevoerd.

4.7 Verlengde Splitting, vml. Kleiduivenschietbaan

Bijzondere locatie is de voormalige kleiduivenschietbaan aan de Verlengde Splitting in Barger Oosterveld. Al eerder is de conclusie getrokken dat deze locatie geen onderdeel uitmaakt van de spoedlocaties. Met betrokkenen (eigenaar, beheerders, bevoegde instanties) zijn in het verleden ontwikkel- en saneringsmogelijkheden besproken. Aanvankelijk noodzakelijk geachte sanering vanwege eventuele ecologische risico's bleek niet noodzakelijk. Sanering/beheer is op termijn wel gewenst om het terrein voor de toekomst geschikt te maken voor (algemeen) gebruik en de verbetering van de leefomgeving. Hiervoor is in 2023 een verkenning gestart. Mede op basis van 'Handelingsperspectieven ecologische risico's'.

Ontwikkeling op de locatie heeft gezien de ligging hoogstwaarschijnlijk een natuurlijk karakter. De locatie ligt echter niet in een Natura 2000 gebied, wat de mogelijkheden om doelmatig met de verontreinigingssituatie om te gaan vergroot. Na deze verkenning vindt nadere bestuurlijke afstemmingplaats alvorens een plan in uitvoering wordt genomen. Zeer waarschijnlijk betreft dit een plan met een beheer-karakter. Financiering wordt gepoogd op basis van SPUK te organiseren, onder de noemer 'buitenproportioneel diffuus lood'. De in 2023 gestarte verkenning vormt hier input voor. Omdat de exacte uitwerking nog niet bekend is, is een bedrag opgenomen dat voor het jaar 2024 toereikend is. Mogelijk wordt dit vanuit SPUK gefinancierd.

4.8 Ontwikkelingen

Binnen Emmen spelen bodemverontreinigingen bij locatieontwikkelingen soms een belangrijke rol. Het slagen van ontwikkelingen met een zeker maatschappelijk belang, zoals woningbouw, is soms onzeker vanwege aanwezige bodemverontreinigingen die kostenverhogend werken. Want het adagium is dat bij niet-spoedeisende verontreinigingen, de sanering een onderdeel is van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

Als deze sanering de ruimtelijke ontwikkeling blokkeert, kan het in bepaalde geval wenselijk zijn als gemeente hierin een rol te nemen om ontwikkelingen mogelijk te maken én gelijktijdig de bodemkwaliteit te verbeteren.

We passen hiervoor een vorm toe die niet marktverstoring werkt in de grondkosten of andere kosten. De feitelijke behoefte, in aantallen en financiële omvang, in 2024 is nu nog niet te voorzien, echter willen we binnen dit jaarplan hier duidelijk zichtbaar ruimte voor vrijmaken.

Bijlagen

Bijlage 1: Lijst met spoedlocaties (31-12-2023)

Bijlage 2: Verwachte uitgaven in 2024

Bijlage 3: Vangnetlocaties

Bijlage 4: Bedrijfslocaties

Bijlage 1: Lijst met spoedlocaties (per 31-12-2023)

locatie	segment	Status
Wolfsbergenweg 6a, Emmen	bedrijven	Afgerond
Weedingerstraat 3-4, Emmen (VOCL centrum Emmen)	gemeente	In uitvoering (GGB), risico's beheerst
Noorderstraat 9, Emmen (VOCL centrum Emmen)	gemeente	In uitvoering (GGB), risico's beheerst
1e Kruisdiep wz 70, Nieuw Weerdinge	gemeente	In uitvoering, risico's beheerst
Eerste Bokslootweg 17, Emmen	bedrijven	In uitvoering, risico's beheerst
Phileas Foggstraat 7, Emmen	bedrijven	In uitvoering, risico's beheerst
Boerdijk 6, Veenoord	bedrijven	In uitvoering, risico's beheerst
Kanaalweg 20-22, Schoonebeek	bedrijven	In uitvoering
Nieuw-Amsterdamseweg 31a, Schoonebeek	bedrijven	in uitvoering
vml. WKI-terrein, Valendisweg, Schoonebeek	bedrijven	In uitvoering
Beekweg 33, Schoonebeek	bedrijven	In uitvoering
Gat van Reef, Veenschapsweg, Schoonebeek	gemeente	In uitvoering
Phileas Foggstraat 1 en 3, Emmen	bedrijven	In uitvoering
Boerdijk 32, Veenoord	gemeente	In uitvoering

Bijlage 2: Verwachte uitgaven in 2024

	Uitgaven 2024	Dekking
Kennis en beleid Extra inspanning en advies implementatie OW (v.a. 2024)	20.000	reserve
Projecten PFAS Aandachtslocaties (t/m eventuele sanering in 2025, alleen deel 2024) Grondwater Heldenhof (aanvulling t.o.v. 2023)	30.000 30.000	SPUK 2021 SPUK 2022
GGB Emmen (incl. Emmen VOCl), Onderdeel SPUK 2023 Directievoering Monitoring kwaliteit en geohydrologie Aanvullend onderzoek Noordelijke pluim In stand houden beheersing en onderhoud Aanvullende metingen in GGB Gebied	30.000 55.000 50.000 90.000 30.000	SPUK 2023 SPUK 2023 SPUK 2024 SPUK 2023 SPUK 2024
Project vml. Gero, Nieuw Weerdinge Monitoring Plan voor 2024 en later	10.000 15.000	SPUK 2022 SPUK 2024
Project Gat van Reef Directievoering en MKB Aanleg systeem Beheer, onderhoud monitoring	5.000 45.000 10.000	SPUK 2023 SPUK 2023 SPUK 2023
Project Boerdijk 32 Bijplaatsing twee diepe filters Monitoring en advies	50.000 30.000	SPUK 2024 SPUK 2024
Schietbaanweg 15 Aanbesteding Uitvoering en MKB	10.000 230.000	SPUK 2024 SPUK 2024
Project vml. Kleiduivenschietsbaan Bargerooterveld Afweging en voorbereiding Uitvoering 2024	10.000 100.000	SPUK 2024 SPUK 2024
Diversen/onvoorzien Eenmalige kosten Ontwikkelingen en stagnatie bodemsanering	10.000 100.000	reserve reserve
Totale kosten jaarplan 2024	960.000	

Worden opgenomen in SPUK uitvraag 2024, honorering nog niet gegarandeerd

Beknpte financiële toelichting:

1. Het totale gevraagde budget is € 960.000,--. Dit zijn externe kosten. De apparaatskosten van de RUD zijn verwerkt in het jaarprogramma van de RUD.
2. Voor een bedrag van € 305.000,-- komen de kosten ten laste van al ontvangen uitkeringen van het rijk voor gehonoreerde SPUK uitvragen (2021, 2022 en 2023, zowel historisch als buitenproportionele opgaven) en moeten ook daar verantwoord worden, omdat anders de definitieve uitkering mogelijk lager wordt vastgesteld en mogelijk wordt terug gevorderd.
3. Bij het rijk wordt in 2024 een bijdrage aangevraagd voor de kosten die in 2024 samenhangen met het gebiedsgericht grondwaterbeheer, de zgn. "spoedopgave" en "buitenproportionele opgaven" (PFAS en/of Lood) ter hoogte van € 525.000,--.
De SPUK-regeling moet echter nog worden bekend gemaakt. De ervaringen leren dat volledige toekenning geen zekerheid is. Een toekenning zal pas in de loop van 2024 bekend worden. Uit een oogpunt van behoedzaam calculeren wordt vooralsnog gerekend met een toekenning van €315.000,--.
4. Voor de overige kosten (€ 340.000,--, rekening houdend met de genoemde lagere toekenning van 315.000,-- vanuit de SPUK) wordt een beroep gedaan op de reserve bodemsanering, die hiervoor juist in het leven is geroepen.

Bijlage 3: Vangnetlocaties

Gat van Reef, Veenschapsweg, Schoonebeek

Ter plaatse van een voormalig stort, bekend als het Gat van Reef aan de Veenschapsweg te Schoonebeek is als gevolg van storten van afval in het verleden een verontreiniging ontstaan in grond en grondwater. Deze verontreiniging kan niet doelmatig worden verwijderd en zal aanwezig blijven. In 2020 is vastgesteld dat er sprake is van een onaanvaardbaar verspreidingsrisico (onbeheersbare situatie vanwege groot verontreinigd bodemvolume). Vanwege deze verspreidingsrisico's is een saneringsplan ingediend. Het plan beschrijft het verbeteren van de deklaag en het monitoren van de grondwaterverontreiniging. De deklaagverbetering is in 2023 afgerond. Hiermee is de algemene kwaliteit van de locatie voor de omgeving is verhoogd.

Met de grond- en oppervlaktewatermonitoring (reeds gestart in 2021) moet worden aangetoond dat de verontreiniging ondanks het grote volume niet dermate veel verspreid dat dit tot een achteruitgang ten opzichte van de huidige situatie leidt. Ook vindt monitoring van de deklaag en de beheermaatregelen plaats (hekwerk, staat afdeklaag, vegetatie). Hiervoor wordt een beheerplan opgesteld. Daarvoor is in 2023 reeds opdracht verstrekt.

Aanvullend op de sanering is in 2023 een pilot opgezet waarbij met behulp van fyto-remediatie een ondiepe geohydrologische beheersing wordt bewerkstelligd. Het betreft concreet een techniek van zogenaamde 'Tree-Wells' (Bomen, gebruikt als onttrekkingsmechanisme). Deze bio-based techniek staat in de kinderschoenen en is op enkele locaties in Nederland reeds toegepast, in de onderzoeks- en pilot fase. Voor het Gat van Reef willen we de mogelijkheden onderzoeken en beoordelen wat de effecten van deze techniek zijn:

- Wat is de invloed op grondwaterstanden en grondwaterstromingsrichting
- Wordt verontreiniging biologisch afgebroken
- Hoe gedragen de bomen zich,
- Zijn verontreinigingen (o.a. chloride) belemmerend.

Bij de pilot worden regionale/lokale onderwijsinstellingen betrokken. De kosten van deze pilot zijn opgenomen in de Spuk aanvraag voor 2023 en gehonoreerd. De voorbereidingen zijn gedaan en de uitvoering kan begin 2024 van start.

VOCI-Centrum Emmen (onder Gebiedsgericht grondwaterbeheer)

In het centrum van Emmen is, vanuit twee bronpercelen (Weerdingerstraat 3-4 en Noorderstraat 9) een omvangrijke grondwaterverontreiniging ontstaan. Deze grondwaterverontreiniging bedreigt de drinkwaterwinning Noordbargeres van de WMD. De huidige oplossing bestaat uit een grondwaterbeheerssysteem die het verontreinigd grondwater afvangt. Om de drinkwaterwinning te beschermen zal het beheerssysteem langdurig in stand worden gehouden. Deze beheersing en de monitoring van de effecten hiervan zijn onder gebracht in het gebiedsgericht grondwaterbeheer (GGB).

De beheersing is eind 2022 aangepast. De aanpassing vond plaats in de zuidelijke pluim (afkomstig van bronlocatie Noorderstraat 9). De bijgeplaatste onttrekking heeft een zichtbaar effect op de grondwaterstromingen en daarmee is ook de verwachting dat het effect op de verdere voorkoming van verspreiding (blijvend) positief is. Dit wordt in 2024 gemonitord aan de hand van waterkwaliteit en grondwaterstromingsrichtingen.

Ter plaatse van Noorderstraat 9 vindt sinds 2018 een actieve sanering van de bronzone plaats in opdracht van BOSATEX. De saneringswerkzaamheden raken echter de beheersing van de pluim. Daarom is in 2023 overeenstemming bereikt over afkoop van de bron door BOSATEX aan de gemeente Emmen. Dit wordt begin 2024 geformaliseerd.

Ter plaatse van Weerdingerstraat is geen 'bron' van verontreiniging meer aanwezig. De beheersing kan daardoor op de lange termijn wellicht worden afgeschaald. Echter blijkt aan het eind van de pluim de

beheersing niet optimaal. Enerzijds door technische mankementen aan het systeem, waarvoor in 2023 reeds actie is ondernomen in de vorm van reparaties en optimalisatie, anderzijds vanwege eventuele andere 'aanstroomroutes' van de verontreiniging, waardoor deze niet volledig wordt afgevangen. In 2024 wordt hier verder onderzoek naar gedaan, om voor te sorteren op een mogelijk uitbreiding van het beheerssysteem in 2025. Voor het onderzoek wordt vooralsnog uitgegaan van het bijplaatsen van enkele peilbuizen en het opnemen van deze peilbuizen in het monitoringsnetwerk. Daarnaast wordt ook deze pluim in 2024 gemonitord aan de hand van waterkwaliteit en grondwaterstromingsrichtingen.

Gero, 1^e Kruisdiep wz 70, Nieuw Weerdinge

Ter plaatse van de voormalige bestekfabriek Gero te Nieuw Weerdinge is een omvangrijke grondwaterverontreiniging met VOCL ontstaan die zich tot onder een woonwijk heeft verspreid. Vanaf de jaren '90 heeft geohydrologische beheersing van de verontreiniging plaatsgevonden. In 2018 en 2019 is een sanering van de verontreinigde bronzone uitgevoerd. Daarom kon de beheersing beëindigd. De effecten van de bronaanpak zijn t/m 2023 gemonitord. In 2024 wordt een monitoringsaanpak uitgewerkt voor de rest van de pluim. Die bestaat uit laagfrequente, risico gestuurde monitoring op gebiedsschaal.

Boerdijk 32, Veenoord

Als gevolg van het verzinken van metaal is rondom deze locatie een omvangrijke grondwaterverontreiniging met zink ontstaan. De aanpak van de verontreiniging lag in eerste instantie bij de (voormalige) terreineigenaar. Gezien de complexiteit van de grondwaterverontreiniging heeft gemeente Emmen de aanpak van de pluim van deze grondwaterverontreiniging op zich genomen. In 2021 is de omgeving geïnformeerd middels een brief en is deelsaneringsplan voor het grondwater ingediend. Dit plan betreft laagfrequente monitoring van de grondwaterverontreiniging, die weliswaar omvangrijk is, maar zich dankzij het specifieke gedrag van zink, zeer langzaam verplaatst. De monitoring is laagfrequent (1 tot 3 jaarlijks) gepland tot in ieder geval 2030, daarna 5 tot 10 jaarlijks tot 2050 en na 2050 één maal per 20 jaar. De eerste monitoring is in 2022 uitgevoerd. De resultaten passen in het beeld van het plan, echter bevinden zich aan de bovenkant van de marge. Naar aanleiding van de resultaten is in 2023 een gefaseerde bijplaatsing van peilbuizen en vervolgmonitoring uitgevoerd. Deze resultaten geven aanleiding niet alleen in de voorspelde zuidwestelijke richting de pluim te volgen, maar ook meer zuidelijk de verontreinigingssituatie in beeld te brengen. Hiervoor is bijplaatsing van (een) enkele (diepe) peilbuizen noodzakelijk in 2024.

Schietbaanweg 15 Emmen

Vanwege een hennepkwekerij waar diverse bodembedreigende activiteiten hebben plaatsgevonden is de bodem verontreinigd geraakt met brandstoffen. De grond is in 2022 gesaneerd. Het grondwater bleek ook verontreinigd te zijn. De locatie is in het grondwaterbeschermingsgebied Noordbargeres gelegen. Daarom is adequaat ingrijpen gewenst. In 2023 is middels een afweging een optimale aanpak voor een grondwatersanering voorgesteld. Op basis van onderzoek dat is uitgevoerd om de afweging te kunnen maken, bleek in 2023 de verontreiniging omvangrijker dan gedacht en is ook nog een (kleine) ontgraving nodig. In 2024 wordt de feitelijke uitvoering opgepakt. Deze bestaat uit biosparging waarbij door stimuleren van aerobe afbraak de grondwaterverontreiniging wordt gesaneerd.

Bijlage 4: Bedrijfslocaties

Eerste Bokslootweg 17, Emmen

Op het chemiepark (GETEC) zijn als gevolg van diverse werkzaamheden grondwaterverontreinigingen ontstaan. Sinds 1996 worden de grondwaterverontreinigingen op het terrein door middel van een omvangrijk grondwateronttrekkings- en beheerssysteem gesaneerd. De aanpak is eeuwigdurend. De beheersing vormt een belangrijk onderdeel van het Gebiedsgericht grondwaterbeheer (GGB) Emmen. Wijziging in het debiet zijn van invloed op de monitoringsstrategie van het GGB.

Phileas Foggstraat 1 en 3, Emmen

Op beide adressen Phileas Foggstraat 1 en 3 werden in het verleden metaalverwerkende activiteiten uitgevoerd waardoor een grondwaterverontreiniging is ontstaan. In 2020 is een saneringsplan ingediend waarbij uit wordt gegaan van monitoring. De monitoring is in 2021 gestart. Eventueel (later) aanhaken bij GGB is een tweede oplossing. Vooralsnog wordt uitgegaan van een gevalsanpak. Een volgende monitoring wordt begin 2025 uitgevoerd.

Phileas Foggstraat 7, Emmen

Als gevolg van metaalbehandeling is een omvangrijke grondwaterverontreiniging ontstaan. De eigenaar beheerst deze grondwaterverontreiniging en is bezig met het onderzoek naar meer definitieve saneringsoplossingen. In 2020 is met de eigenaar een traject opgestart waarbij een nieuw saneringsplan is ingediend (eind 2022). Het saneringsplan bestaat uit continuering van de al in werking zijnde IBC maatregel met als toevoeging op een nader te bepalen termijn een bronaanpak. Na bronaanpak kan de beheersing worden beëindigd. De dan nog verspreidende restverontreiniging wordt gemonitord. De verspreidende restverontreiniging is in 2021 onderwerp van gesprek geweest tussen GETEC, de saneerder en de RUD. De onttrekking van GETEC is namelijk een kwetsbaar object en een verspreidende restverontreiniging met kwetsbare objecten in de omgeving is wettelijk niet toegestaan. Daarom is met modelstudies onderzocht wat het effect van de (toekomstige) restverontreiniging op het kwetsbare object is. Dit effect blijkt verwaarloosbaar, vanwege afstand en verwachte maximale concentraties die GETEC bereiken. Daarom is in overleg en volgens de wettelijke kaders met deze aanpak ingestemd. Het ingediende plan voorziet in het in de toekomst (na bronaanpak) volgen van de pluim richting GETEC.

Nieuw-Amsterdamseweg 31a, Zandpol

Als gevolg van bedrijfsactiviteiten is een omvangrijke grondwaterverontreiniging ontstaan met BTEX (twee bronnen met elk een pluim). De saneringsmaatregelen (hebben) bestaan uit het nemen van gerichte bronmaatregelen. De ene bron is ontgraven. De ander bron is beheerst met een persluchtscherm. Door de maatregelen vindt geen of beperkte voeding (meer) plaats van de pluimen, zodat de toekomstige nalevering naar het grondwater en omgeving wordt verminderd. De verspreiding van de grondwaterverontreiniging wordt gemonitord. Regelmatig vindt overleg plaats met de eigenaar over de voortgang van de sanering. Eind 2021 zijn nieuwe onderzoeken en monitoringsrapportages ingediend, die als basis dienen voor een geactualiseerd monitoringsplan (in te dienen in 2022). Dit plan is eind 2022 ingediend. Het plan voorziet in een jaarlijkse omgevingscontrole en een laagfrequente grondwaterkwaliteitsbepaling (een maal in 2027 en een maal in 2033). Wanneer blijkt dat op deze momenten aan de prognose wordt voldaan kan kwaliteitsmeting vervallen en wordt alleen een omgevingscontrole uitgevoerd. Deze omgevingscontrole heeft als doel veranderingen in de omgeving te signaleren en te voorkomen dat er veranderingen in de ondergrond plaatsvinden zonder dat rekening wordt gehouden met de verontreinigingspluimen.

vml. WKI-terrein, Valendisweg, Schoonebeek

Op het voormalig WKI-terrein is als gevolg van oliewinning een omvangrijke bodemverontreiniging met aromaten ontstaan. Na de grondsanering is door de terreingebruiker een nazorgplan opgesteld om de grondwatersanering te beheersen. Elke 3 jaar vindt een monitoringronde plaats welke aan ons wordt gerapporteerd.

Kanaalweg 20-22, Schoonebeek

Als gevolg van bedrijfsactiviteiten is de locatie Kanaalweg 20-22 in het verleden verontreinigd geraakt met vluchtige chloorkoolwaterstoffen. In het verleden heeft een grondsanering plaatsgevonden. De eigenaar monitort de grondwaterverontreiniging en verwacht in 2023 te kunnen onderbouwen dat er sprake is van een stabiele eindsituatie. Eind 2022 is de meest recente monitoring ingediend. Eind 2023 wordt een verificatieronde uitgevoerd en in 2024 ingediend. Op basis daarvan kan, indien de resultaten dat toelaten, een eindbeschikking worden opgesteld.

Beekweg 33, Schoonebeek

Op de locatie van het voormalige NAM-emplacement Schoonebeek (huidige WKC/OBI) is een bodemsanering uitgevoerd en zijn de gebouwen gesloopt. Tijdens de sloopwerkzaamheden is een verontreiniging met vluchtige chloorkoolwaterstoffen aangetroffen. De grondwaterverontreinigingen bevinden zich in zowel het ondiepe- als het diepe grondwater. In februari 2009 is een in-situ saneringsmaatregel uitgevoerd. Aansluitend vond monitoring plaats. Uit de monitoring blijkt dat de omstandigheden over het algemeen gunstig zijn voor de volledige afbraak van de aanwezige VOCI-componenten, maar dat deze op onderdelen extra aandacht behoeft. Hiervoor zijn adviezen over aanvullend onderzoek en additionele saneringsinspanningen te verrichten gegeven. De RUD wordt op de hoogte gehouden van de voortgang en beoordeelt de resultaten jaarlijks. De saneringsdoelstelling is nog niet gehaald. Vanwege achterblijvende resultaten heeft de NAM aan een plan voor een aanvullende in-situmaatregel ingediend, zodat alsnog aan de doelstelling kan worden voldaan.

Boerdijk 6, Veenoord

Op deze locatie was op het grondwater een drijfslaag met minerale olie aanwezig. In 2008 is een beschikking ernst en spoed afgegeven en is ingestemd met een saneringsplan. Na de sanering is in 2010 een evaluatie ingediend. Er is nog restverontreiniging aanwezig. In 2015 is een onderzoek uitgevoerd waaruit blijkt dat er geen ontoelaatbare verspreiding meer heeft plaatsgevonden. De locatie behoeft nog formele afronding. Van een onbeheersbare situatie lijkt echter geen sprake meer te zijn. In afwijking van het plan van 2023, waarin afronding was opgenomen, wordt dit in 2024 opgepakt.

Wolfsbergenweg 6a, Emmen

De locatie was verontreinigd met olie/vluchtige aromaten. Er is vanaf 2001 tot en met 2020 gesaneerd. De evaluatie is beschikt in juni 2020. De verontreiniging is volledig verwijderd.